

مدیریت و بررسی تأثیر تولید محتوا و تدریس خلاق معلمان در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در فضای شاد

نگین سرادقی^۱

۱- دانشگاه فرهنگیان، پردیس زینبیه پیشوا

چکیده

آنچه در این پژوهش، مورد بررسی دقیق قرار گرفته است؛ تأثیر تولید محتوای آموزشی و استفاده از روش های خلاق در آموزش مجازی است، بر خلاف کلاس های حضوری که یاددهی _ یادگیری آسان تر است، در آموزش مجازی معلمان باید خلاقیت خود را به کار بگیرند و با استفاده از فیلم های آموزشی، تصاویر، صداها، شعر تدریس جذاب و پر بازده ارائه دهد و کیفیت حضوری را در فضای مجازی برای دانش آموزان ایجاد کند و به عنوان عاملی انگیزشی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در فضای شاد باشد. روش تحقیق در این پژوهش، روش مطالعات کتابخانه ایی است اهداف کاربردی در این پژوهش قابل استفاده برای تمامی معلمان اعم از ابتدایی و راهنمایی و دبیرستان است. آنچه که در این پژوهش مفید است معلمان باید ذوق و خلاقیت و مهارت های خود را برای تدریس بهتر بکار بگیرند و علاقه و شور دانش آموزان را برای یادگیری را برگردانند زیرا بسیاری از دانش آموزان در این ایام و در آموزش حضوری دچار نگرانی ها و بی علاقهگی نسبت به یادگیری و درس شده اند.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج این پژوهش میتوان گفت میزان مشکلات روانشناختی افراد در دوران شیوع کرونا توسط ویژگی های روان رنجور خوبی، وظیفه شناسی و توافق پذیری آنها قابل پیش بینی است. با توجه به نقش قوی تر روان رنجور خوبی در این زمینه ضروری به نظر میرسد برای افراد با این مشخصه خدمات روان درمانی بیشتری در سازمانها در نظر گرفته شود.

واژگان کلیدی: آموزش مجازی، تدریس خلاق، تولید محتوا، خلاقیت، دانش آموزان

۱- مقدمه

آنچه که در این پژوهش بررسی می‌شود این است که با توجه به شرایط به وجود آمده و همه‌گیری ویروس کرونا، حضوری شدن مدارس امکان‌پذیر نیست و دانش‌آموزان و والدین دچار نگرانی‌هایی شده‌اند چرا که آموزش مجازی کیفیت آموزش حضوری را ندارد، در این بین معلمان نقش اساسی و مهمی دارند، معلمان در این شرایط باید خلاق و کاوشگر باشد و از خلاقیت و نوآوری و استعداد خود جهت تدریس جذاب و خلاق استفاده کند. معلمان خلاق می‌توانند با ساخت و تولید محتوای الکترونیکی باعث پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در فضای شاد باشند.

تدریس خلاق

تدریس به عنوان یکی از حرفه‌های اثرگذار همواره بستر مهمی برای بروز و ظهور خلاقیت حرفه‌ای و فردی معلمان، دبیران و مدرسان علاقه‌مند و با انگیزه بوده و هست. بی‌تردید خلاقیت در تدریس بویژه در شرایط محدودکننده می‌تواند به منزله یک پیشران بسیار اثرگذار در نیل به اهداف آموزشی و یادگیری عمل نماید. از این رو فعالیت در کنار سایر صلاحیت‌ها و شایستگی‌های کلیدی، عامل مهمی در موفقیت حرفه‌ای تلقی می‌گردد. Henriksen and Mishra 2013 (عزیزی نعمت‌الله و همکاران، ۱۳۹۸). از نظر بسیاری از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت تدریس خلاق و بکارگیری روش‌های نوین مبتنی بر تفکر خلاق از ضروریات و از اساسی‌ترین ملزومات نظام‌های آموزشی هر کشوری محسوب می‌شود (عزیزی نعمت‌الله و همکاران، ۱۳۹۸).

آموزش و یادگیری مبتنی بر خلاقیت

آموزش و یادگیری مبتنی بر خلاقیت یکی از شیوه‌های نوین یادگیری است که توانسته است سطح دانایی و دانش را در جامعه بالا ببرد و جامعه‌ای که در آن گردش امور مبتنی بر دستاورد‌ها، اطلاعات و شاخص‌های علمی باشد، جامعه‌ی دانش‌محور است که نمود آن در خیلی از جوامع امروزی آشکار است (سرکوری؛ محمدانور و همکاران ۱۳۹۸).

مهم‌ترین عامل در امر یادگیری خلاق، نقش معلم در آموزش است و این معلمان هستند که محیط‌های یادگیری خوبی می‌سازند و لذا کیفیت کار معلم در راس امور مربوط به آموزش و یادگیری خلاق است به طوری که تدریس موثر همواره به مثابه عنصر حیاتی امور یادگیری است و معلم در کلاس درس نیز می‌تواند به مثابه‌ی مدیر کلاس خود باشد زیرا او مدیر فن یادگیری است و یادگیری زمانی موثر است که یکی از عوامل اصلی آن که معلم است کار آموخته و با انگیزه و علاقه‌مند باشد تا بتواند در سایه‌ی تلاش برای آموزش بنیادی به انسان ناآموخته با تکنیک‌های خود در امر یادگیری خلاق را تسهیل بخشد (چراغ چشم؛ عباس ۱۳۸۶).

هونگی و چنگیو (رحیمی و نند؛ مریم و همکاران، ۱۳۹۴-۲۰۰۹) پژوهشی تحت عنوان تاثیر استراتژی تدریس خلاق بر عملکرد و انگیزه‌ی دانش‌آموزان در ناحیه‌ی (ناکاوو) در کنیا انجام دادند، نتایج به دست آمده نشان داد که استراتژی تدریس خلاق بر انگیزه‌ی یادگیرندگان و مهارت‌های برنامه‌ریزی خلاقانه تاثیر بسیاری گذاشته است (رحیمی و نند؛ مریم و همکاران ۱۳۹۳، پارادو ۲۰۰۲).

تولید محتوا

محتوا عبارت از مجموعه مفاهیم، مهارت‌ها، گرایش‌هایی که از سوی برنامه‌ریزان انتخاب و سازماندهی می‌شود و میدانند در عین حال می‌گویند محتوا آثار حاصل از فعالیت‌های یاددهی-یادگیری را نیز در برمی‌گیرد. مجموعه تعاریف فوق از محتوا، حاصل تلاش‌ها و کوشش‌های است که در بستر نظام‌های آموزشی رسمی انجام گرفته است و نتیجه تلاش‌های علمی در حوزه برنامه‌ریزی درسی است (انگینی؛ علیرضا، حسنی؛ فاطمه ۱۳۸۸). یادگیری الکترونیکی نقش مهمی را در آموزش ایفا می‌نماید و بدون شک یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش‌رو در آموزش الکترونیکی، تولید محتوا، آموزشی مناسب برای یادگیرندگان است (کاردان؛ احمد و همکاران ۱۳۸۸). یکی از ویژگی‌های کلیدی یادگیری الکترونیکی، قابلیت کنار هم قرار دادن رسانه‌های مختلف از قبیل متن، تصویر، صدا، پویانمایی ... برای ایجاد یک محیط یاددهی و یادگیری مفید و قابل اتکا برای بهبود بخشیدن لذت‌های یادگیری و رضایتمندی در نزد یادگیرندگان است (محمودی؛ مهدی، شهید مزرعه؛ شیخ ۱۳۹۹). طبق رویکرد‌های تعلیم و تربیت هدف از آموزش تثبیت یادگیری دانش‌آموزان و کاربرد آن در زندگی است و در راستای همین هدف معلمان باید از روش‌های نوین تدریس در کلاس خود استفاده نمایند تا دانش‌آموزان به یادگیری عمیق و پایدار دست یابند. تکنولوژی آموزشی یکی از اساسی‌ترین مباحث آموزش و پرورش است که در روش‌های نوین تدریس به آن توجه می‌شود (فردانش ۱۳۹۴: ۱۷، عباسی، مریم و همکاران، ۱۳۹۷). محتوای الکترونیکی نیز زیرمجموعه تکنولوژی آموزشی است و به عنوان رسانه‌ی آموزشی تلقی می‌شود. استفاده از محتوای الکترونیکی در کلاس تجربه‌ای جدید برای معلم و دانش‌آموزان خواهد بود و می‌توان گامی کوثر در جهت تثبیت یادگیری دانش‌آموزان باشد (عباسی؛ مریم و همکاران، ۱۳۹۷). تکنولوژی آموزشی عبارت است از نظریه و عمل و طراحی، تهیه (تولید)، استفاده (کاربرد)، مدیزیت و ارزشیابی فرآیندها و منابع یادگیری (فردانش ۱۳۹۴، عباسی؛ مریم و همکاران، ۱۳۹۷) و محتوای الکترونیکی به مجموعه‌ای از تصاویر، متون، فیلم‌ها و صداها اطلاق می‌شود که هدف آن آموزش یک یا چند بخش از محتوای درسی است (عباسی؛ مریم و همکاران، ۱۳۹۷).

ابزارهای اساسی برای انتقال تولید محتوا در کلاس‌های مجازی:

ابزارهای اساسی برای انتقال تولید محتوا در کلاس‌های مجازی، سی‌دی‌های آموزشی، اینترنت و دیگر وسایل ارتباطی این که به جای کتاب‌های درسی چاپ شده بکار می‌روند. یکی از این مواد آموزشی مورد استفاده محتوای الکترونیکی است. محتوای الکترونیکی فقط نسخه‌ی الکترونیک محتوای کتاب‌های چاپی نیست بلکه علاوه بر متن، صوت و سایر امکانات چند رسانه‌ای نیز شامل می‌شود. کتاب‌های الکترونیکی به دلیل انعطاف‌پذیری زیاد و داشتن قابلیت چند رسانه‌ای می‌تواند به عنوان عامل انگیزشی در یادگیری به کار روند و با ایجاد رغبت و علاقه پیشرفت‌فزاینده‌ی دانش‌آموزان را فراهم می‌آورند (عباسی؛ مریم و همکاران، ۱۳۹۷).

تشویق و ترغیب معلمان و دانش‌آموزان برای تولید محتوای متنوع و متعدد کیفی:

به باور مشارکت‌کنندگان یکی دیگر از تنگناهای سامانه‌ی شاد ناتوانی بعضی از معلمان در تولید محتوای الکترونیکی در دروس مختلف و ارسال محتواهای بی‌کیفیت‌سایرین به دانش‌آموزان خودشان است. این موضع

علاوه بر اینکه زمینه‌ی استفاده‌ی بدون اجازه‌ی معلمان از مطالب و محتوای دیگران را فراهم میکند، باعث کاهش ایده‌پردازی و خلاقیت معلمان نیز میشود. لذا مشارکت کنندگان پیشنهاد کردند که کاربران سامانه شاد (معلمان و دانش‌آموزان) برای تولید محتواهای متنوع و متعدد کیفی (در قالب فیلم، پویانمایی، صدا، کلیپ آموزشی، جزوه و غیره) که با سطح علمی، فرهنگی و اجتماعی منطقه و کلاس آن‌ها برابر است تشویق و ترغیب شوند. همچنین بتوانند محتواهای با کیفیت و منتخب را در سامانه‌ی شاد بارگذاری کنند. مشارکت کنندگان نیز بر این باورند که وجود چندین محتوا (در قالب‌های مختلف فیلم، کلیپ، جزوه و غیره) از معلمان مختلف در یک کتاب و مبحث خاص در سراسر کشور (مانند مبحث توابع در درس ریاضی پایه دوازدهم) به دانش‌آموزان در انتخاب مناسب‌ترین محتوا برای یادگیری کمک خواهد کرد (مرادی؛ امیر، زرغامی - همراه؛ سعید - ۱۳۹۹)

تدریس در فضای مجازی

مهمترین وظیفه و نقش معلم در هر موقعیت یادگیری، فراهم کردن شرایطی است که در آن یادگیری رخ دهد. این وظیفه منوط به داشتن نوعی طرح برای مدیریت و اجرای اقداماتی است که برای رسیدن دانش‌آموزان به انتظارات آموزشی الزم است که از جمله مهمترین عناصر این طرح، ارائه درس است. معلم لاجرم در کلاس و در مقابل دانش‌آموزان به ارائه بحث و درس اقدام میکند. در کلاس مجازی هم این مؤلفه کاملاً برجسته و مهم دیده شده است. ارائه درس توسط معلم، منجر به عمل ارسال پیامهای آموزشی شده که توسط دانش‌آموزان حاضر در فضای کلاس مجازی، دریافت و فهم میشود. اگر در کلاس حضوری، معلم حضور فیزیکی دارد در فضای مجازی تنها واسطه‌های برای نقل و انتقال فراهم شده است. این واسطه‌ها در شکل‌های مختلفی در تجربه زیست معلمان ظاهر شده است. معلمان تدریس خود را قالب‌های:

فیلم کوتاه، فایل‌های صوتی، اسلاید‌های صوتی، خلاصه و دست‌نویسته

به دانش‌آموزان ارائه داده‌اند. برخی از معلمان گزارش داده‌اند که در خانه، محیطی را به‌منظور تدریس و فیلمبرداری از تدریس مهیا کرده‌اند. تدریس خود را در قالب فیلم کوتاه و بعضاً به صورت فایل صوتی ارسال کرده‌اند. تصویر خلاصه‌های تهیه شده از محتوای درسها هم، روش بی‌نظیری بوده که گزارش شده است. در کنار این روش‌ها ارسال فیلم‌های تدریس همکاران دیگر، تدریس زنده و آنلاین از طریق نرم‌افزارها و سامانه‌های موجود در فضای مجازی نیز مورد استفاده قرار گرفته است (حسینی؛ محمد و همکاران، ۱۳۹۹)

نتیجه‌گیری

در این مقاله نتیجه‌مگیریم هر چقدر شرایط آموزش در این دوران مهیا باشد و معلمان بیشتر به تاثیر تولید محتوا بر یادگیری و پیشرفت دانش‌آموزان اهمیت دهند به نتیجه چشم‌گیری در امر تدریس موفق نیز میرسد
پیشنهادهای:

۱- پیشنهاد میشود که آموزش و پرورش، کارگاه‌ها و وبینارهایی برای یادگیری تولید محتوا و تدریس خلاق به معلمان را برگزار کنند

- ۲- آموزش و پرورش امکاناتی از جمله تخته های هوشمند و.. را در اختیار معلمان قرار دهند
- ۳- حداقل امکان در این شرایط بسته های اینترنتی بیشتری به صورت رایگان به معلم عرضه کنند

منابع

- ✓ عزیزی، نعمت الله، بلند همتان کیوان، ساعدی پیمان، زمینه ها و عوامل خلاقیت در تدریس معلمان خلاق در مدارس ابتدایی و متوسطه مناطق روستایی، تابستان ۱۳۹۸، سال هفتم، شماره ۲
- ✓ احمد کاردان، نور بهبهانی سید فخرالدین، معیاری برای دسته بندی، امتیاز دهی و استخراج از یادداشت برداری یادگیرندگان به منظور تولید محتوای آموزشی در سیستم یادگیری الکترونیکی، زمستان ۱۳۸۸، جلد چهارم، سال چهارم
- ✓ چراغ چشم عباس، بررسی شیوه های تدریس مبتنی بر تکنیک های خلاقیت در آموزش و یادگیری دانش آموزان، پاییز و زمستان ۱۳۸۶، سال سوم، شماره ۵
- ✓ رحیمی وند مریم، عباس پور عباس، تاثیر شیوه های جدید آموزش بر خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان، بهار ۱۳۹۴، دوره چهارم، شماره ۴
- ✓ انگبینی علیرضا، حسنی فاطمه، بررسی عوامل موفقیت تولید محتوا الکترونیکی در دانشگاه های مجازی ایران ۱۳۸۸
- ✓ عباسی مریم، بصیری ایرج، آزادی فاطمه، نقش کاربرد محتوای الکترونیکی در تسهیل، تسریع و تثبیت یادگیری دانش آموزان مدارس ابتدایی، ۱۳۹۷
- ✓ مرادی امیر، ضرغامی همراه سعید، تنگناها و راهبرد های به کارگیری شبکه ی اجتماعی دانش آموزان در دوران شیوع کرونا، ۱۳۹۹
- ✓ حسنی محمد، غلام آزاد سهیلا، نویدی احد، تجارب زیسته معلمان ایران از تدریس مجازی در اوایل دوران همه گیری ویروس کرونا، پاییز ۱۴۰۰، سال ۱۲، شماره اول